

נמחר של נייר

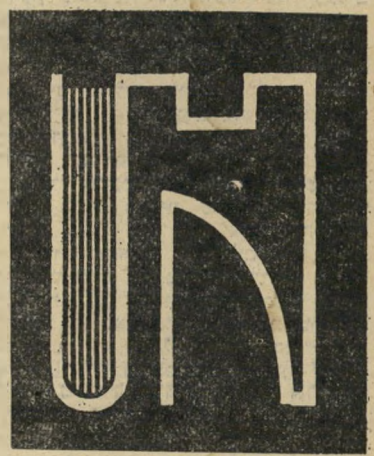

הבית שאיש אינו זקוק לו * ההתמודדת עם מה שנראה כמעט בלתי אפשרי * ההיסטוריה כחוייה מרתקת * פאשיזם כפארודיה צינית * יגאל תומרקין באלבום

תולעי תרבות

היזון חוזר

את ספרו של חיים הזז חדלו לקרוא זה מכבר, וקוראיו האחרונים הם התלמידיים האמללים, הנאלצים לבצע אקט מאמלל זה, בתוקף תוכנית לימוד הספרות של בתי הספר התיכונים. אלא שחיים הזז, עוד בהיותו בחיים, יסד יד זיכרון לעצמו, את בית הספר בעיר העתיקה בירושלים אשר עם הקמתו נועד להיקרא בית הספר ע"ש חיים הזז. בשלבים הראשונים של קיומו נוהל

סמוך "בית הסופר" פרס ז'דאנוב

בית זה על פי צוואה פוליטית של הזז, (לא רק צוואה ספרותית) בידי עסקי התרבות הירושלמי שמאלי גולן. גולן הנ"ל יצא לעסקנות כלשהי בחוצלארץ, והותיר את הנהלת בית הסופר בידי סופרי הילדים יהואש ביבר. כעבור שנה לא מצא עוד ביבר עניין במקום, וכיום מנהלת אותו הגב' שושנה בן-עדי. היא בהמתנה, כדי להחזיר את המקום ואת כס הנהלה לגולן הנ"ל. בין חברי הנהלה של בית הסופר מצויים הסופרים הירושלמים הנודעים: מרדכי איש' שזום, דויד אפרים, יעקב גיה, אביבה הזז, יהושע יוסטמן (הצנ) זור לענייני סרטים), משה יונסקי, ד"ר בארי יעקובי, השגיר לעבר יעקב צור, ואמרל העיריה לענייני תרבות עזריאל ציון. את סופרי ירושלים שלים מייצגים, כתב הארץ כנסת, יהושע טן-טפ, ספרות הילדים מימיה טשרנובווי-אבידר ומחבר הפולקלור הירושלמי דויד שחר. סופרי ירושלים שהינם יוצרים פעילים, אינם מצויים בהנהלת המוסד, שנועד למטרה אחת: עשיית היזון חוזר לחיים הזז.

באגרת של מרכות המוסד, גב' בן-עדי, התבקש נמר של נייר לתת 200 ל"ג, כדמי השתתפות בהוצאת בית הסופר, המספק מידע שוטף על פעולותיו. היא פירטה מעט מהפעולות התרבותיות שייערכו בו בשנה הקרובה. עורך המדור מצלח הדוממות זו, כדי לבקש מהגב' בן-עדי שלא לשלוח אליו עוד את פירוטו בית הסופר, שאיש אינו זקוק להם. אין עניין כספנות של חרוגית השואה רבקה מריס, או סגדה לשירה פולנית של יעקב בוסר. וגם סדנאות של העיתונאי אהוד בן-עזר משוללת ערך כלשהו לתרבות הישראלית.

בית הסופר מציג גרפומנים כותבי ריי סית כסופרים ישראליים הכותבים רוסית, ועולים חדשים מארצות-הברית, כ"אליבן בן-יוסף, כסופרים ישראליים הכותבים עברית. הישגו העיקרי של הבית-שאישי אינרזוקו-קילו בשנה האחרונה היה ריכוז חיבורים ושירים בנושא "ואהבת לרעך כמוך". קברניטי בית הסופר ראוים לקבל עבור הריכוז הזה את פרס ז'דאנוב. מאחר שסופרי ירושלים האמיתיים מוציאים לעצמם אכסניות מכובדות בכתבי-עת תל-אביביים, ואינם באים או יוצאים בשערי הבית-שאישי-אינרזוקו-קילו, הרי מוטב שמישרד-החינוך-התרבות, עיריית ירושלים, הסוכנות היהודית, חברת ראשוני קופת-עם ושאר מוסדות-ציבור המממנים את הבית, שישקיעו את כספם המיותר במוסדות ובמיפעלים שיש בהם קמפוז של תועלת.

שירה

ריינר מריה

ריינר מריה רילקה, משורר גרמני מראבות המודרניות בשירה הגרמנית, נולד בפראג (1875). במשך קרוב לשנתיים שיר בש רילקה כמזכירו של הפסל אוגוסט רודין. ספריו הנודעים בשירה הם שירים

ריינר מריה רילקה חתוי פניו שהיו סדורים יישארו לעד

חדשים, אלגיות דואינו והסוניטות לאור-פיוט. בפרוזה הוא קנה את עולמו בספר רשימותיו של מאטלה לאורידס בריגה ומכתבים למשורר צעיר. בימים אלה ראתה אור בעברית מהדורה חדשה של תרגומי משה הנעמי (זינ' גר) לשיריו של רילקה. התירגום נדפס לראשונה בשנת 1971, ונחשב עד

• ראה אור בעברית בהוצאת מחברות לספרות, בתירגום ישראל זמורה. * גם ספר זה ראה אור באותה הוצאה, עם אותו המתרגם. * * * רילקה - שירים; עברית: משה הנעמי; הוצאת עלים ירושלים, ת.ד. 8172, 89 עמודים (כריכה רכה).

היום למעולה שכתרגומי רילקה לעברית. מיבחר השירים המתורגם נפתח בשור רות הנפלאות: "אתה לוחש אפוף עשן, / על כל התנורים תישן. / היריעה תתמה כזמן. / אתה אפל הנעלם / מן העולם עד העולם..." והקובץ המתורגם מסתיים

אנתולוגיה מודרנית

שיר הנשים למשורר

מאת: ריינר מריה רילקה

רְאֵה, נִפְקַח הַפֶּל, גַּם אֲנִי בָּךְ;
הֵן אֵין אֲנַחְנוּ אֶלָּא זֶה הָאִשָּׁר.
וּמָה שִׁבְחֶיךָ הִיָּה דָם, חֲשָׁךְ,
זֶה בְּתוֹכְנוּ לְנִשְׁמָה צְמַח,
וּכְנֻשְׁמָה מוֹסִיף לְזַעַק, אֶלֶיךָ.
אֶבֶל בָּרָךְ, בְּלֹא לְהִתְאָוֵת,
בְּנוֹף בְּלִבְךָ, קוֹלְטוֹת אֶת זֵאת פְּנִיךָ.
וְאֵן - אֵין זֶה אֶתְּךָ - אֲנִי חוֹשְׁבוֹת,

אֶלְיוּ כָל זֶה יִזְעַק, אֶבֶל הַגֵּד,
בְּמִי נוֹכַל עוֹד בָּךְ לְהִאָבֵד
וְאִם בְּמִי־שֶׁהוּ יוֹתֵר נִהְיָה?
אֶתְּנוּ הָאֵין-סוֹף חוֹלְף עוֹבֵר.
אֶבֶל אֶתְּךָ, הַפֶּה, אִשָּׁר אִמְר
אֶתְּנוּ, לְמַעַן נִשְׁמַע, אֶתְּךָ הִיָּה.

נוסח עברי: משה הנעמי

בשורות נהדרות לא-פחות: "אבל תוי פניו שהיו סדורים / יישארו לעד לא כמקומם". אין ספק שקובץ-שירים מתורגם זה משיריו של רילקה, הוא מן המעולים והמעודנים שבקובצי-השירה המתורגמת. שראו אור בעברית בשנים האחרונות. ראוי שעותק ממנו, ייצא בכל בית של שוחרי שירה מעולה (ראה: אנתולוגיה מודרנית).

כתבי-עת

חוייה מרתקת

שלוש החוברות הראשונות של הרבעון להיסטוריה זמנים, שראו אור עד כה * * זמנים - רבעון להיסטוריה, חוב' רות 3-1, בהוצאת אוניברסיטת תל-אביב חב"מ הוצאה לאור.

היגן בכתיבת חויה מרתקת, שמעטות הדומות לה כשטח הפירסומים וכתבי-העת בעברית. זמנים, שעורכיו הם שאול פרידלנדר וחיים שקד מאוניברסיטת תל-אביב, ועדית זרמל, הוא כתבי-עת להיסטוריה. עריכתו הנקייה, המעוצבת להפליא, הרי נושאים המוחקים בו, הופכים אותו לבעל עניין, שאין דומה לו.

את החוברת הראשונה פותח מאמרו של ההיסטוריון הבריטי מרטין גילברט, העוסק בחיים הקצרים של ועדת פיל. הפרופסור צבי יעבץ כותב למה רומא? בעוד שהפרופסור מיכאל הרסנור מס' פר על מחזרים מאושרים בדוכסות בור' גונדיה של המאה ה-15. איזכור לתנועה מוסלמית בנוסח חומייני מביא הפרופסור חיים שקד ברשימתו המהירה - תנועה מהפכנית-חשינית, על המהדי בסודאן, לפני קרוב למאה שנה.

פרק מאלף הוא זה העוסק במרכז אירופי, במחצית השנייה של המאה ה-20. הוא נפתח בדיקטטורות צבאיות בין שתי מילחמות-עולם מאת שלמה בן-עמו, וברשימתו של שארל בלוק על המש"ב ברים הכלכליים שזיעזעו את וימר. מאמרו המדהים של אוריאל טל, שטחים ומרחב באדיאלוגיה הנאצית, הוא בעל השלכות מדהימות על נוסחות השטחים של הימין הישראלי בהווה.

החוברת השנייה של זמנים נפתחת בי רשימה של יעקב טורי: 'ערים יהודיות' באיספריה האוסטרית. הפרופסור שאול פרידלנדר בוחן את המאה ה-19 נוכח רעיון קץ האנושות. הפרופסור יורם דינשטיין בוחן את הרעיונות בדבר מילחמה צודקת ומילחמה לא צודקת. חיים שמיר כותב על המחפכה הפרי-סאית של הברון אוסטן, האיש שהרס רובעים שלמים בפאריס ובנה אותם מחדש. תחת הכותרת אירגון, עבודה, חינוך בוחן החוקר והעיתונאי שבתאי מכת את חלי-קם של אלה בניסיון, ליצור אדם יהודי חדש במולדת החדשה. מעט מתחושת ההיסטוריה של עורכי זמנים אפשר אפשר למצוא בתצלום העטיפה של החו' ברת, הלכות מתוך הסרט אפוקליפסה עכשווי של פרנסיס פורד קופולה.

החוברת השלישית מטילה אור חדש על הסולטאן התורכי, תחת הכותרת המלשי-ניס של עבד אל-חמיד. שולמית שחר כותבת על נשים בקהילה הדתית בימי הביניים. הפילוסוף אסא כשר בוחן באורח מקורי למדי את ההיסטוריה, ברשימתו מילחמת עצמות משה. הוא מתאר מה היה קורה אילו נתגלו עצמות משה רבנו צפוניות-מירחית מים-המלח. התייחסה קמה שם התנחלות? התייחסה פורצת מילי-חמה בין ירדן לישראל? והאם הייב ההיסטוריון לעורר שאלות שכאלה? צ'ארלס אלפרד בודק האם היה קולומ' בוס יהודי? ופרופסור שמואל אטינגר מציב את היהודים בצבת התשכלה, תוך תיאור התפתחותו של מיעוט נירדף לקבוצה שהתסביעה את חותמה על העם היהודי. יהודה זלר, היסטוריון צבאי, בוחן את תוכנית שליפן, תוכניתו של הפילדמרשל אלפרד הרוזן פון שליפן, מן השתתפות על דוגמות היס-טוריות, הולידה אגדה צבאית, כמה מק' ציני הרייך השלישי ניסו לאמצה במית-קפות הגדולות של מילחמת-העולם השני, גייה, כשלושים שנה לאחר מותו. אהרון ש'י כותב על חמישים וחמישה ימים בפנין ועוד שמונים שנה, בחינה מבדשת של מרד-הבוסטרים. איתמר רבינוביץ דן באקדמות ליחסים הבין-עריביים: שאלת המונרכיה הטורית בין שתי מילחמות העו' לס. על בחינת האימפריות הבריטית